

Yazarlar/Authors

Caner OZAN* Bilal YORULMAZ**

Makale Adı/Article Name

Çocuk Kalbi Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi***

Review of "Heart" Book in Terms of Values Education

ÖZ

Değerler eğitimi ailede başlar ve okulda bu eğitime devam edilerek, içselleştirilir. Okullarda değerler eğitiminin öğretilmesi açısından edebi eserlerin kullanılması sıkça başvurulan bir yöntemdir. Bu araştırmanın amacı da Edmondo de Amicis'in *Çocuk Kalbi* kitabının sahip olduğu olumlu değerleri ve olumsuz unsurları belirleyerek, bu kitabın müfredata destekleme düzeyine ilişkin fikir yürütebilmektir. Araştırma temel nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Bu araştırmada *Çocuk Kalbi* kitabının içerdiği olumlu değerler ve olumsuz unsurlar, hem kitap incelemesi hem de katılımcı görüşlerine göre detaylı biçimde incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili Bağcılar ilçesinde öğrenim gören 29 ilkokul öğrencisidir. Araştırma sonucuna göre *Çocuk Kalbi* kitabında 32 olumlu değer ve 24 olumsuz unsur görülmüştür. Kitapta en fazla görülen olumlu değer sevgi; olumsuz unsur ise şiddettir. Katılımcı görüşlerine göre olumlu değer olarak en fazla yardımlaşma-dayanışma değeri görülürken, olumsuz unsur olarak en fazla şiddet unsuru görülmüştür. Katılımcıların en çok etkilendikleri bölüm, yardımlaşma ve dayanışmanın anlatıldığı kaza bölümü olurken, kendilerini en yakın hissettikleri karakter Enrico'dur. Katılımcıların, karakterleri kendilerine benzediği ve olumlu değerlere sahip oldukları için tercih ettikleri görülmüştür. Olumsuz unsurlar içermesine rağmen kitap katılımcılar tarafından seviyelerine uygun olarak ifade edilmiştir. Kitapta yer alan olumlu değerlerin, MEB'in belirlediği kök değerler ile örtüştüğü görülmektedir. Bu yönüyle *Çocuk Kalbi* kitabı müfredata yardımcı bir kitap olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Kalbi, Edmondo de Amicis, Çocuk Kitapları, Değerler Eğitimi

ABSTRACT

Values education begins in the family and it is internalized by continuing this education at school. The use of literary works is a frequently used method in terms of teaching values education in schools. The purpose of this research is to determine the positive values and negative elements of Edmondo de Amicis's book *The Heart*, and to give an idea about the level of support of this book's curriculum. The research was designed in the basic qualitative research design. In this research, the positive values and negative elements of the book *Heart* were examined in detail according to both the book review and the participant's views. The study group of the research is 29 primary school students studying in Bağcılar district of İstanbul. According to the results of the research, 32 positive values and 24 negative elements were seen in the *Heart* book. The most seen positive value in the book is love; The negative element is violence. According to the participant's views, the most positive value was cooperation-solidarity, while the most negative element was violence. While the part that the participants were most impressed with was the accident part where cooperation and solidarity were told, the character they felt closest to was Enrico. It was observed that the participants preferred their characters because they were similar to themselves and had positive values. Although it contains negative elements, the book was expressed by the participants in accordance with their level. It is seen that the positive values in the book coincide with the root values determined by the Ministry of National Education. In this respect, the *Heart* book can be used as an auxiliary book to the curriculum.

Keywords: Heart, Edmondo de Amicis, Children's Books, Values Education

* Uzman, MEB, Bağcılar Mehmet Akif Ersoy İÖ, cnroz23@gmail.com ORCID: 0000-0003-4791-0119.

** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, bilal.yorulmaz@gmail.com ORCID 0000-0003-3456-0797.

*** Bu makale için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 22.06.2022 tarih ve 05-37 sayılı kararı uyarınca Etik Kurul onayı alınmıştır.

Extended Abstract

Introduction

Values education starts in the family. The child learns the values of his family by looking at role models. When the child starts school, he starts to see the values in society. Social values are transferred to the child through the teacher. Teachers can try different methods of value transfer. One of the most essential transfer methods is to inculcate values. Values education can be successful because the child spends more time with his/her family, but because less time is spent with the student in schools, values education through suggestion results in failure (Akbaş, 2004). In the short time that teachers spend with their students, it is important to use textbooks that help the curriculum to make this time productive and to provide values education. In addition, in a study on children's books read by students and their parents, it is stated that parents are unaware of children's books and have knowledge about the book "Heart", although it is often concluded that they do not read these books. However, it is stated that children do not read this book (Dündar and Maden, 2020).

It is important to determine the values contained in the Heart book, which has an important place in children's literature, and to determine the level of contribution to the curriculum and present it to the students. In addition, it is thought that including the opinions of children, who are the target audience of children's books, will contribute to the literature.

The aim of the research is to determine the positive values and negative elements of Edmondo de Amicis's book *The Heart* and to give an idea about the level of support of this book's curriculum.

Method

The research aims to reveal the values and negative elements in the Heart book and to determine the perspectives of the students who read the book on the values and negative elements in the book. For this reason, the basic qualitative research design, which is frequently used in the field of education and includes the interpretations and meanings of the participants, has been adopted (Cited from Meriam 2013, Turan, 2018).

The study group of the research consists of 29 primary school students studying in Bagcilar district of Istanbul in the 2021-2022 academic year. The students, participating in the research, were determined by using the "suitable case study group sampling method". The book used in the research is the 10th edition of Edmondo de Amicis's *Heart* book, published by Bilgi Publishing House.

It was decided to create a checklist in order to be able to review documents in the research. For this, value checklists created by other researchers (Dilek, 2017; Öztürk & Özkan, 2018) were examined and a new value list was created. There are 32 positive values in the new value list created. 24 negative elements; The book was created by reading, examining, and coding. Another data collection tool in the research is the semi-structured interview form developed by consulting an expert, an academician, and a Turkish teacher.

In order to determine the values in the Heart book, descriptive analysis, one of the qualitative data analysis methods, was used. In addition, the voice recordings of the participants were analyzed with the content analysis method.

Results

In the Heart book, 32 positive values and 24 negative elements were seen. While the most expressed positive value in the book is love, the most expressed negative element is violence. According to participant opinions, 20 positive values and 18 negative elements were determined. According to the participant's views, the most positive value was cooperation-solidarity, while the most negative element was violence. It is noteworthy that violence, which is seen as the most negative element in the book, is also the most common element by the participants. The section that the participants were most affected by is the "Accident section", a section where cooperation and solidarity are explained. The character that the

participants felt closest to themselves was stated as Enrico. It was observed that the participants preferred their characters because they resembled them and had positive values. Although it contains negative elements, the book was expressed by the participants in accordance with their level.

Discussion

While the monthly stories of the book often feature the positive values of patriotism, sacrifice, and courage; Violence, theft, and death were expressed as negative elements. It can be thought that the wars in the monthly stories were written by being influenced by the wars between Italy and Austria (Britannica, 2021) in the period when the author lived. The inclusion of child heroes in these stories in terms of citizenship transfer is a theme in the works of Reşat Nuri Güntekin in our country (Yusoğlu, 2011). However, the death or serious injury of the child heroes in the stories in the book Heart leaves a negative impact on the participants of the research.

In the results of the research, the most seen positive value in the Heart book is love, and the most common negative element is violence. Similar to the results of the research, it was stated in a study on Grimm's Tales that the same positive value and negative elements were seen the most (Karataş and Yorulmaz, 2021). However, in Grimm's Tales, the negative elements are more than the positive values, while the opposite is the case in the Heart book.

Pedagogical Implications

Positive values and negative elements in books can be presented to the reader with the help of smart signs similar to those in television programs. In addition to being expressed only as age, it “contains an element of violence, has positive values ... etc.” expressions can be included on the cover page by using symbols. For the lower classes of primary schools, abbreviated translations can be made in which the negative elements are reduced.

Giriş

İnsanlar teknolojiyle birlikte, bilgiye hızlı bir şekilde ulaşır, günlük hayatın koşturmacası içinde sürüklenirken hayata anlam katan bazı şeylerin yokluğunu hissetmeye başlamaktadır. Bir şeyin önemini belirleyen ölçüt (TDK, 2021) olarak nitelendirilen değerler, insanlardaki bu boşluğu doldurmaya yardımcı olmaktadır. Toplum içinde birleştirici ve bütünleştirici role sahip olduğu düşünülen değer kavramını (Yorulmaz, 2017) insanlar önce aile içinde tanır, daha sonra yaşadığı çevrenin olumlu veya olumsuz yorumlarıyla bu değerleri davranışa dönüştürürler. Şayet bu davranışların kalıcı hale gelmesi hedefleniyorsa, eğitim kurumları olan okullar da eğitim süreci içinde değerleri işlemek durumundadır (Çalışkan, 2016).

İnsanları hayata hazırlama misyonuna sahip okullar, sadece bilgi yükleyen kurumlar değildir (Yeniay, 2019). Okullar eğitim sistemleri ile bilgi, beceri ve davranışların yanında değerler eğitiminin de bireylere aktarılmasına çalışmaktadır. Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının ikinci maddesinde de “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1983, s.5101) yer almaktadır. Bu amaçla Millî Eğitim Bakanlığı, okullardaki müfredatın içine değerler eğitimine yönelik çalışmalar eklemeye başlamıştır (MEB, 2010). 2017 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı müfredatta yeniliğe gidip, öğrencilere aktarılması hedeflenen 10 (on) kök değer belirlemiştir (MEB, 2017). Bu değerler “adalet, dostluk, doğruluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi sorumluluk, vatanseverlik ve yardımlaşma”dır. MEB, bu değerlerin aktarılması sırasında sosyal davranış modellerinin ve müfredattaki etkinliklerin önemli olduğunu belirtmiştir (MEB, 2017, s.7).

Küçük yaşlardan itibaren verilmesi gereken değerler eğitimi (Kıral ve Başdağ, 2017) iyi seçilmiş metinler aracılığıyla bireylere aktarılabilir (Şen, 2007; Yeniay, 2019). Bu amaçla edebi eserlerin okullarımızda kök değerlerin aktarılmasına yardımcı olabileceği düşünülebilir. Edebi eserlerdeki olaylar ve kahramanlar değerlerin aktarılmasına örtük olarak veya doğrudan yardımcı olabilir. Çocuğu kitabın içine çekip, kahramanları ile empati kurmasını sağlayabilen (Kasapoğlu, 2013; Şimşek, 2015), çocuğun ilgisini çekebilen kitaplar (Yılar, 2013'ten aktaran Erişik, 2019) değerlerin kazandırılmasına yardımcı olabilirler. Ayrıca Karatay'a göre (2011) öğretmenler, öğrencileri için doğru kitapları seçebilirse, çocuklarda değer aktarımına ve karakter gelişimine katkıda bulunabilirler. Seçilen bu kitaplarda çocuklar, iki karşıt davranış arasında, ahlaki muhakeme yaparak yargıda bulunurlar.

“Ahlaki muhakeme yönteminde ahlaki ikilem içeren hikâyeler kullanılabilir. Öğrenciler bu hikâyelerde geçen karakterlerle empati kurup, benzer durumlarda neler yapabileceklerini düşünebilirler” (Superka & Johnson, 1975, aktaran Yorulmaz, 2017). Piaget ahlaki akıl yürütmelerde yaşa göre uygun örnekler seçilirse, ahlaki yürütme için yararlı olacağını dile getirmiştir (Schaffer, 1997'den aktaran Çam, Çavdar, Seydooğulları ve Çok, 2012).

“Değer aktarımında çocuklar için kullanılacak kitapların özellikleri O'Sullivan (2004) tarafından şöyle listelenmiştir:

- Değerler eğitimi için yazılan kitaplar, ahlaki ikilemler içermelidir.
- Kitaplar, edebi seviyesinin ötesinde ve anlamayı sağlayan derinlikte olmalıdır.
- Kitaplardaki karakterler öğrenciyle aynı yaşta olmalıdır. Çocuklar bu karakterlere hayranlık duymalı ve onlar için inandırıcı özellikler taşımalıdır.
- Kitapların karakterleri değişik kültürlerden gelen kız ve erkeklerden oluşmalıdır.” (O'Sullivan, 2004, aktaran Karatay, 2011).

Çocuk edebiyatının içinde yer alan ve çocukların dünyalarını anlamlandırmasına yardımcı olan çocuk kitapları (Dilidüzgün, 2003, aktaran Duyar, 2021) iyi seçildiği takdirde hem dil gelişimine hem de değerler eğitimine katkı sağlayacaktır (Yeniay, 2019).

Literatür incelendiğinde edebi eserlerin ve kitapların, değerler eğitimi açısından incelendiği birçok çalışma bulunmaktadır. Behiç Ak'ın kitaplarını inceleyen Yeniay (2019), bu kitaplarda en fazla sevgi değerinin işlendiğini ifade etmiştir. Sevgi değerinin alt temalarında insan, hayvan, doğa, çocuk ve aile sevgisi bulunduğunu belirtmiştir. 100 temel eser içerisinde yer alan Dünya Edebiyatı'na ait eserleri inceleyen Çalışkan da (2016) doğa sevgisini bir alt değer olarak ele alırken, bu eserlerin içinde arkadaşlık ve aile değerlerinin sıklıkla yer aldığını belirtmektedir. Tursun (2019), Serpil Ural'ın çocuk kitaplarında yer alan değerler ile Behiç Ak'ın kitaplarında yer alan değerlerin (Yeniay, 2019) örtüştüğünü ancak sıklıklarının farklı olduğunu ifade ederken, Serpil Ural'ın çocuk kitaplarında en çok işlenen değer, barış olduğunu belirtmiştir. Aytül Akal'ın çocuk romanlarında en çok duyarlılık değerine değinildiği ifade edilirken, vatanseverlik değerinin bulunmadığı vurgulanmaktadır (Yılmaz, 2018). Literatürde, evrensel değerlerin yanında dini ve manevi değerlerin bulunduğu çocuk kitapları da bulunmaktadır. Üzeyir Gündüz'ün eserlerini inceleyen Aktürk (2012), bu eserlerde ağırlıklı olarak dini ve ahlaki öğelerin yer aldığını ifade etmiştir. Kitapların değerler eğitiminde kullanılması gerektiği ile ilgili önerilerde de bulunulmuştur. Erişik (2019), Hasan Kallimci'nin kitaplarındaki metin türlerinin değerler eğitimi açısından ilkokulda; Duyar (2021) ise Sara Şahinkanat'ın kitaplarının okul öncesi eğitimde, değer aktarımında kullanılabileceğini belirtmiştir. Ayrıca Bekir Yıldız'ın (Kasap, 2019) ve Zehra Ünüvar'ın (Fırat, 2021) çocuk kitaplarının, MEB'in belirlediği kök değerler açısından

zengin olduğu ifade edilmektedir. Bağcı da (2013) benzer şekilde güdümlü olarak yazılan ve çocuk edebiyatçılarının eserlerinin değerler eğitimi açısından kullanılmasının faydalı olabileceğini ifade etmektedir.

Literatür incelemesinde *Çocuk Kalbi* kitabının dilsel ve anlatsal yönden edebiyat eleştirisi (Yazıcı, 2013) ve kök değerler açısından incelendiği (Korkutan ve Kaplan, 2022) çalışma bulunmaktadır. Ancak birçok değeri barındıran Edmondo de Amicis'in *Çocuk Kalbi* kitabı detaylı bir biçimde incelenmemiştir. Bu sebeple *Çocuk Kalbi* kitabı değerler eğitimi açısından hem öğrenci hem de içerik yönlerinden incelenerek, değerlendirilmiştir.

Türkiye'de en çok satan çocuk kitapları içinde yer alan *Çocuk Kalbi* kitabı (Habertürk, 2015), 1866 yılında İtalyan yazar Edmondo de Amicis tarafından yazılmıştır (Bilgi Yayınevi, 2020). Kitabın kahramanı olan Enrico üçüncü sınıfta okumaktadır ve eğitim öğretim yılı boyunca sınıfında ve çevresinde yaşadığı, tanık olduğu olayları birinci ağızdan anlatmaktadır. *Çocuk Kalbi* kitabı mektup roman türünde kaleme alınmış bir çeviri eserdir (Karataş, 2020). Kitapta Enrico'nun anlatımı ve mektupların yanında aylık öyküler de (beş öykü) yer almaktadır. Bu aylık öykülerde genellikle vatanseverlik ve fedakârlık değerleri ön plana çıkmaktadır.

Çocuk ailesiyle daha fazla zaman geçirdiği için telkin yönüyle değerler eğitimi başarılı olabilmektedir, ancak okullarda, öğrenci ile az zaman geçirildiği için telkin yoluyla değerler eğitimi vermek, başarısızlıkla sonuçlanmaktadır (Akbaş, 2004). Öğretmenlerin öğrencileriyle geçirdiği kısa sürelerde, bu zamanı verimli kılmak ve değerler eğitimi vermek amacıyla, müfredata yardımcı kitapların kullanılması önemlidir. Ayrıca öğrencilerin ve velilerinin okudukları çocuk kitapları üzerine yapılan bir araştırmada, velilerin çocuk kitaplarından habersiz oldukları ve çoğunlukla bu kitapları okumadıkları sonucu ortaya çıkmasına rağmen, "*Çocuk Kalbi*" kitabı hakkında bilgi sahibi oldukları belirtilmektedir. Ancak çocukların bu kitabı okumadıkları ifade edilmektedir (Dündar ve Maden, 2020). Çocuk edebiyatında önemli bir yere sahip olan *Çocuk Kalbi* kitabının içerdiği değerlerin belirlenmesi ve müfredata katkı sunabilme düzeyinin belirlenerek, öğrencilere sunulması önemlidir. Ayrıca araştırmada çocuk kitaplarının hedef kitlesi olan çocukların görüşlerine de yer verilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı, Edmondo de Amicis'in *Çocuk Kalbi* isimli kitabının sahip olduğu olumlu değerleri ve olumsuz unsurları belirleyerek, bu kitabın müfredatı destekleme düzeyine ilişkin fikir yürütebilmektir. Bu amaç altında çalışmanın problem cümlesi "*Çocuk Kalbi* kitabı, değerler eğitimi açısından yardımcı bir kitap olarak kullanılabilir mi?" şeklinde ifade edilmiş ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. *Çocuk Kalbi* kitabı hangi olumlu değerleri içermektedir?
2. *Çocuk Kalbi* kitabında olumsuz unsurlar nelerdir?
3. Katılımcı görüşlerine göre *Çocuk Kalbi* kitabında yer alan olumlu değerler nelerdir?
4. Katılımcı görüşlerine göre *Çocuk Kalbi* kitabında yer alan olumsuz unsurlar nelerdir?
5. Katılımcıların *Çocuk Kalbi* kitabında en çok etkilendikleri bölümler hangileridir?
6. Katılımcıların *Çocuk Kalbi* kitabında kendilerine örnek aldıkları karakterler hangileridir?
7. Katılımcıların *Çocuk Kalbi* kitabı hakkındaki düşünceleri nelerdir?

1. Yöntem

1.1. Araştırma Modeli

Araştırma, *Çocuk Kalbi* kitabında yer alan değerler ile olumsuz unsurları ortaya çıkarmayı ve kitabı okuyan öğrencilerin kitaptaki değerlere ve olumsuz unsurlara bakış açılarını belirlemeyi

amaçlamaktadır. Bu sebeple eğitim alanında sıkça kullanılan ve katılımcıların yorumları ve yükledikleri anlamlara yer veren temel nitel araştırma deseni benimsenmiştir (Meriam, 2013, aktaran Turan, 2018).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinde öğrenim gören 29 ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler “uygun durum çalışma grubu örnekleme yöntemi” kullanılarak belirlenmiştir. Uygun durum örnekleme zaman ve ulaşılabilirlik açısından tercih edilen bir örnekleme türüdür (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021) Araştırmada kullanılan kitap, Edmondo de Amicis’in *Çocuk Kalbi* kitabının Bilgi Yayınevinden çıkan 10. basımıdır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Demografik Özellikler	Alt Boyut	n	%
Yaş	9	15	51,72%
	10	12	41,38%
	11	2	6,90%
	Toplam	29	100,00%
Cinsiyet	Kadın	20	68,97%
	Erkek	9	31,03%
	Toplam	29	100,00%

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun (n=27) 9 ile 10 yaşlarında ve kadın (n=20) oldukları görülmektedir. Kitap kapağında “Bu kitap, yaşları 9 ile 13 arasında değişen çocuklara ithaf edilmiştir.” yazısı ile çalışma grubu örtüşmektedir. Ayrıca çalışma grubu İstanbul ili Bağcılar ilçesinde bir sanayi mahallesindeki bir devlet okulunda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerden oluşmaktadır. Bu okuldaki altı dördüncü sınıftan üç sınıf ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Ölçüt örnekleme araştırmacı tarafından belirlenen kriterlere göre örneklem alınır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021). Sınıfların seçiminde öğretmenlerin dört yıldır aynı sınıfı okutmuş olması göz önüne alınmıştır. Buradaki amaç sınıf öğretmenin öğrencisi hakkında detaylı bilgi sahibi olmasını sağlamaktır. Bu sınıfların öğretmenleriyle bir görüşme yapılarak uygulanacak çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmaya katılacak öğrenciler, sınıf öğretmenlerinin gözlemine dayalı belirlemeyle çalışmaya katılmıştır. Herhangi bir ölçüt koyulmamıştır. Çalışmaya yabancı uyruklu öğrenciler de katılmıştır. Sınıf öğretmenleri sadece kitabı okumaya ilgisinin olmadığını düşündüğü öğrencileri çalışmaya dahil etmemiştir. Sınıf öğretmenleri bu öğrencileri belirlerken sınıf içi gözlemlerinden yararlanmıştır. Araştırmacı öğrenci seçimine dahil olmamıştır.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada doküman incelemesi yapabilmek için kontrol listesi oluşturulmaya karar verilmiştir. Bunun için başka araştırmacılar (Dilek, 2017; Öztürk ve Özkan, 2018) tarafından oluşturulan değer kontrol listeleri incelenmiş ve yeni bir değer listesi oluşturulmuştur. Oluşturulan yeni değer

listesinde 32 olumlu değer yer almıştır. 24 olumsuz unsur; kitap okunup, incelenerek ve kodlama yapılarak oluşturulmuştur. Araştırmadaki bir diğer veri toplama aracı ise bir uzman, bir akademisyen ve bir Türkçe öğretmeninin görüşüne başvurularak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda araştırmacılar sorular üzerinde düzenleme yapabilmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Yarı yapılandırılmış görüşme soruları 5 öğrenci ile ön uygulama yapılmıştır. Öğrencilerin soruları anlamakta güçlük çekmedikleri anlaşıldıktan sonra diğer öğrencilere de uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda aşağıdaki sorular yer almaktadır:

1. Kitapta en sevdiğiniz/beğendiğiniz/etkilendiğiniz bölüm hangisiydi?
2. Kitapta kendinize yakın hissettiğiniz/beğendiğiniz karakter hangisiydi?
3. Kitapta gördüğünüz olumlu değerler nelerdir?
4. Kitapta gördüğünüz olumsuz unsurlar nelerdir?
5. Kitap hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

1.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün E-59090411-20-46220036 sayılı izni ve Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 341157 sayılı izni doğrultusunda yürütülmüştür.

Araştırmada kullanılacak kitabın yayınevi belirlendikten sonra, 30 öğrenci için kitap temin edilmiştir. Bu kitaplar öğrencilere dağıtıldıktan sonra iki hafta okumaları için süre verilmiştir. İki hafta olarak belirlenmesinin amacı hem kitap sayfa sayısının fazla olması (183 sayfa) hem de değerler hakkında öğrencilere bilgi verilmesine zaman tanınmasıdır. Ancak bir öğrenci okuması gereken kitabı okuduğu halde görüşme sorularına cevap vermek istemediği için çalışma grubundan çıkarılmıştır. Kitap okumaları gerçekleşmeden önce ve kitap okunurken öğrencilere değerler hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Araştırmacı sınıflara bir kez girerek çalışmanın amacından bahsetmiştir. Daha sonra sınıf öğretmenleriyle kısa toplantılar yaparak, araştırmanın gerekçelerini ve neler yapmaları gerektiğini açıklamıştır. Sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde ders içinde de değerler hakkında konuşulması istenmiştir. Kitap okumaları bittikten sonra bir aylık sürede öğrencilerle bir araya gelerek ses kayıtları alınmıştır. Öğrencilerin ders çıkış saatlerinden sonra, öğretmenlerinden ve ailelerinden izin alınarak, bireysel görüşme yapılmıştır. Görüşme öncesi öğrencilere neler yapılacağı anlatılmıştır. Görüşme sırasında araştırmacının hazırladığı sorular öğrencilere sorulmuştur ve ses kaydı alınmıştır. Bazen sonda soruları ile görüşmeye devam edilmiştir. Görüşmeler ortalama 3 dakika ile 8 dakika arası sürmüştür. Ses kayıtları word ortamına metin olarak aktarılmıştır. Kitap okunmasının üzerinden fazla zaman geçen öğrenciler kitabın tamamını tam olarak hatırlayamadıklarını belirtmişlerdir. Bu yüzden son görüşülen katılımcılar sorulara doyurucu cevaplar verememiştir.

Ayrıca kitap araştırmacı tarafından üç kere okunarak olumlu değerler ve olumsuz unsurlar doküman incelemesi yöntemiyle belirlenmiştir. Ardından kitabı okuması ve değerleri belirlemesi için iki uzmandan destek alınmıştır. Bu iki uzman ve araştırmacı sonra iki kere bir araya gelerek buldukları değerleri ve olumsuz unsurları karşılaştırmıştır. Böylelikle görüş birliği ve görüş ayrılıkları belirlenmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Çocuk Kalbi kitabında yer alan değerlerin belirlenmesi amacıyla nitel veri analizi yöntemlerinden hem içerik analizi hem de betimsel analiz kullanılmıştır. Katılımcıların görüşleri içerik analizi ile

yorumlanırken, doküman incelemesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. İçerik analizi, metnin içeriğinin belli bir sistematığı olan kodlamalar yardımıyla çıkarımlar yapıldığı (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021) ve kategorilere ayrılarak irdelendiği yöntemdir (Sönmez ve Alacapınar, 2011). İçerik analizindeki kodlar belirlenirken araştırmacı tarafından belirlenen kontrol listesi esas alınmıştır. Ses kayıtları incelenirken, öğrencilerin kurduğu cümlelerde geçen ve kontrol listesi ile ilişkili kodlar, sıklık ve yüzdeleri hesaplanarak tablo haline getirilmiştir. Bu analizler uzman görüşüyle onaylandıktan sonra, kodlarla alakalı olarak, katılımcıların görüşleri tablonun altında doğrudan aktararak yazılmıştır. Doküman incelemesi yazılı materyallerin, tema, karakter, cümle, içerik açısından analiz edilmesi ve sayısallaştırılması sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Betimsel analiz yüzeysel, tümdenelimsel bir analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırma için *Çocuk Kalbi* kitabı detaylı şekilde cümle cümle okunmuştur. Hem cümlede hem de paragrafta geçen örtülü ve açık değerler ve olumsuz unsurlar kategori altına alınmıştır. Kod ve temalar oluşturulurken hazırlanan kontrol listesinden faydalanılmıştır. Daha sonra bu kategoriler sıklık ve yüzdeleri hesaplanarak tablolaştırılmıştır.

1.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda iç geçerliliği (inandırıcılığı) sağlamak için derin odaklı veri toplama, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi yöntemleri kullanılmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada görüşmenin iç geçerliliğini (inandırıcılığı) sağlamak için görüşme sorularının hazırlanmasında uzman görüşünden yararlanılmıştır. Hazırlanan görüşme formu için bir akademisyen ve bir uzman görüşü alınmış, soruların anlaşılır olup olmadığının teyidi için bir Türkçe öğretmenin değerlendirilmesi istenmiştir. Katılımcılar ile yapılan ses kayıtlarında anlamadıkları yerler tekrar edilerek ve cevaplar teyit edilerek yanlış anlamaların önüne geçilmek istenmiştir. Ayrıca kitap araştırmacı tarafından farklı zamanlarda üç kere okunarak incelenmiştir.

Nitel araştırmalarda dış geçerlik (aktarılabirlik) için ayrıntılı açıklama yapılması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada dış geçerliliği (aktarılabirliği) sağlamak için veri toplama ve veri analizi süreci ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Amaçlı örnekleme ve ayrıntılı betimleme aktarılabirliği arttıran yöntemlerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışma grubundaki öğrencilerin nasıl belirlendiği de detaylı bir biçimde anlatılmıştır.

Araştırmanın iç güvenirliliğini (tutarlılığını) arttırmak için verilerin benzer süreçlerde toplanıp toplanmadığına, verilerin kodlanması sürecinde kavramsallaştırma yaklaşımındaki tutarlılığa ve verilen sonuçlarla ilişkisine bakılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Veriler üç araştırmacı tarafından farklı zaman ve yerlerde okunarak kodlar oluşturulmuştur. Kodlardan yola çıkarak temaları oluştururken fikir birliği sağlanmıştır. Kitap incelemesi sırasında araştırmacı tarafından kitap üç kere okunmuştur. Daha sonra iki uzman tarafından kitabın okunması sonucunda ortak karar alınarak değerler belirlenmiştir.

Araştırma verilerinin kodlanmasında güvenirliliği belirlemek amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64), [Güvenirlilik=Görüş Birliği/ (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)] x 100, formülü uygulanmıştır. [Güvenirlilik = 488 / (488+70)] x 100 = .87; işlemi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum .87 olarak bulunmuştur. Kodlayıcılar arası tutarlılığın %70'ten büyük olması, kodlamının tutarlı olduğunu doğrulamaktadır.

Ayrıca inandırıcılık ve tutarlılık için katılımcı görüşleri doğrudan aktarılmıştır. Katılımcıların gizliliği için öğrenci görüşleri Ö1, Ö2... şeklinde sunulmuştur.

Dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) için araştırmacının öncelikle tarafsız olması, araştırma sürecindeki konumunu belirtmesi gerekir, veri kaynağını açık şekilde tanımlaması, nasıl analiz yapıldığını açıklaması ve yöntemi açık biçimde tanımlaması gerekir. Ayrıca teyit incelemesi yöntemi de uygulanmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Dış güvenilirliği sağlamak için araştırmada çalışılan durum, kullanılan yöntemler, araştırma süreci ile ilgili veri toplama ve analizi yöntemleri detaylı olarak açıklanmıştır. Word halinde kâğıda aktarılan ses kayıtları katılımcılara okutularak katılımcı teyidi de alınmıştır. Ayrıca başka araştırmacıların inceleyebilmesi için veriler saklanmaktadır. Araştırmacı veri toplama sürecinde rolünü de belirtmiştir.

Bu araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında araştırmaya katılan öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar ve *Çocuk Kalbi* kitabının Bilgi Yayınevinden çıkan 10. Basımı ile sınırlıdır. Farklı yayınevlerinde sayfa sayısı ve çeviriler farklı olduğu için bulunan olumlu değerlerde ve olumsuz unsurlarda farklılıklar olabilir.

2. Bulgular

Bu bölümde “*Çocuk Kalbi*” kitabının içerik analizi ve araştırmaya katılan katılımcıları görüşlerine göre elde edilen tema ve kodlara ilişkin veriler tablolar halinde sunulmuştur.

2.1. Kitaptaki Olumlu Değerlere ve Katılımcı Görüşlerine göre Olumlu Değerlere Yönelik Bulgular

Bu bölümde *Çocuk Kalbi* kitabında belirlenen olumlu değerlere yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kitapta 32 olumlu değer belirlenmiştir. Bu değerler kitapta 412 yerde geçmektedir. Katılımcılar *Çocuk Kalbi* kitabında 20 olumlu değer tespit etmişlerdir. Kitapta yer alan olumlu değerler ve katılımcı görüşlerine göre olumlu değerler Tablo 2’de belirtilmiştir.

Kitapta Yer Alan Olumlu Değerler	f	n	Katılımcı Görüşlerine Göre Olumlu Değerler	f	n
Sevgi	55	13,35%	Yardımlaşma-Dayanışma	18	15,25%
Cesaret	41	9,95%	Sevgi	17	14,41%
Nezaket	36	8,74%	Saygı	15	12,71%
Çalışkanlık	34	8,25%	Çalışkanlık	14	11,86%
Yardımlaşma-Dayanışma	32	7,77%	Sorumluluk	7	5,93%
Saygı	19	4,61%	Doğruluk-Dürüstlük	6	5,08%
İyilik	18	4,37%	Pişmanlık	6	5,08%
Fedakârlık	17	4,13%	Fedakârlık	5	4,24%
Pişmanlık	16	3,88%	Vatanseverlik	5	4,24%
Vatanseverlik	15	3,64%	Hoşgörü	4	3,39%
Sorumluluk	13	3,16%	Vefakârlık	3	2,54%
Şefkat-Merhamet	13	3,16%	Adalet	3	2,54%
Estetik	12	2,91%	Paylaşma	3	2,54%
Empati	12	2,91%	Güven	2	1,69%
Vefakârlık	10	2,43%	Arkadaşlık	2	1,69%
Arkadaşlık	10	2,43%	Cesaret	2	1,69%

Hoşgörü	8	1,94%	İyilik	2	1,69%
Doğruluk-Dürüstlük	8	1,94%	Empati	2	1,69%
Güven	6	1,46%	Bilimsellik	1	0,85%
Misafirperverlik	5	1,21%	Ailenin Önemi	1	0,85%
Paylaşma	4	0,97%	Toplam	118	100,00%
Doğa sevgisi	4	0,97%			
Minnettarlık	4	0,97%			
Adalet	3	0,73%			
Komşuluk	3	0,73%			
Alçakgönüllük	2	0,49%			
Sabır	2	0,49%			
Cömertlik	2	0,49%			
Kurallara Uyma	2	0,49%			
Tutumluluk	2	0,49%			
Azim	2	0,49%			
Bilimsellik	2	0,49%			
Toplam	412	100,00%			

Tablo 2. Kitaptaki Olumlu Değerler ve Katılımcı Görüşlerine göre Olumlu Değerler

Tablo 2 incelendiğinde kitapta olumlu değer olarak en fazla sevgi (f=55) değerinin yer aldığı görülmektedir. Sevgi değerinden sonra sırasıyla cesaret (f=41), nezaket (f=36), çalışkanlık (f=34), yardımlaşma-dayanışma (f=32), saygı (f=19), iyilik (f=18), fedakârlık (f=17), pişmanlık (f=16), vatanseverlik (f=15), sorumluluk (f=13), şefkat-merhamet (f=13), empati (f=12), estetik (f=12), vefakarlık (f=10), arkadaşlık (f=10), hoşgörü (f=8), doğruluk-dürüstlük (f=8), güven (f=6), misafirperverlik (f=5), paylaşma (f=4), doğa sevgisi (f=4), minnettarlık (f=4), adalet (f=3), alçakgönüllülük (f=2), sabır (f=2), tutumluluk (f=2), cömertlik (f=2), komşuluk (f=2), kurallara uyma (f=2) azim (f=2), bilimsellik (f=2) değerleri yer almaktadır. Ortaya çıkan bu değerler incelendiğinde kitabın birçok olumlu değeri (n=32), birçok kez tekrarlar (n=412) okuyucuya sunduğu görülmektedir. Bu yönüyle kitap hem MEB'in kök değerlerini karşılamaktadır hem de öğrencilerin değerleri içselleştirebilmesi için eğitimde kullanılabilecek bir kaynak şartını yerine getirmektedir. MEB'in kök değerleri içinde yer alan öz denetim; "davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme..." tutum ve davranışlarını içermektedir (MEB, 2017, s. 24). Çalışmada yer alan pişmanlık ve sorumluluk bu değeri karşıladığı için öz denetim değerine doğrudan yer verilmemiştir.

Bu bölümde yer alan değerlere kitapta nasıl yer verildiği doğrudan alıntı ile aşağıda sunulmuştur:
Sorumluluk

...Zavallı müdür, sabahları herkesten önce okulda oluyor, öğretmenleri bekliyor, anne babaları dinliyor. Öğretmen derse başladığında dışarıda oynamaya dalmış öğrenci var mı diye kontrol ediyor." (Sayfa 52)

Kitabın Elveda bölümünde, sınıf tekrarı yapan bir öğrencinin babasına, öğretmen şu sözleri söylemektedir:

“Hayır bayım! dedi. Çocuğunuzu böyle korkutmanız doğru değil. Suçun tamamı her zaman çocukta değildir. Dış engeller çok önemli olabiliyor. Sizin de sorumluluğunuz vardır belki.” (Sayfa 181)

Çalışkanlık

“...Her zaman neşeli ve enerji doluydu. Bu kez odunları doğramaya başladı. “Bu benim için jimnastik gibi. Babam döndüğünde bütün işleri bittikten sonra ödevlerime geri dönebilirim, başka ne yapabilirim ki? ... Sabah erkenden kalkıp biraz dilbilgisi çalışmalıyım. Oh, yeni odun kamyonu geldi. İş zamanı!” (Sayfa 50)

Aşağıda öğretmen sınıfa nasihat ederken, çalışkanlığa ve iyi insan olmaya vurgu yapmaktadır:

“Dinleyin” dedi, “birlikte koca bir yıl geçireceğiz, bunu iyi geçmesi için yapmanız gereken, ders çalışmak ve iyi bir insan olmak. (Sayfa 11)

Cesaret

“...Korkmuyorum diye bağırdı çocuk. “Sol tarafa da bakmak istiyorum.” (Sayfa 66)

“Sınıf birden sessizleşti. Garrone’u böylesine güçlü görmek ne kadar güzeldi. Kızgın küçük bir aslana benziyordu. Tanıdığım en cesur çocuktuk.” (Sayfa 82)

Yardımlaşma-Dayanışma

“Geçen akşam annem, kız kardeşim ve ben gazetede adı geçen fakir bir kadın için birkaç kıyafet almaya gittik.” (Sayfa 24)

Aşağıdaki cümlede de Enrico’nun babası oğluna yazdığı mektupta yardım etmek ile ilgili nasihatte bulunmaktadır:

“Yoldan geçmeye çalışan yaşlılara ve çocuklara yardım et.” (Sayfa 123)

Sevgi

“...Sizler benim çocuklarım olacaksınız, sizleri seviyorum. Sizler de beni sevmelisiniz”. (Sayfa 11)

“Bugünü bu insanlar hakkında düşünerek geçir, böylece yaşayanlara olan sevgin artacak ve daha çok çalışacaksın.” (Sayfa 36)

Saygı

“Çünkü ona saygı duyuyorsun” diye yanıtladı babam.” (Sayfa 84)

“O halde eski bir öğrencinizin elinizi öpmesine izin verin. Sizi görebilmek için Torino’dan geldim.” (Sayfa 150)

Şefkat-Merhamet

“Şefkat ve sevgi dolu gözlerle öğretmenine bakıyordu.” (Sayfa 153)

“Oğluna belki de ilk kez şefkatle baktı ve başını yakalayıp onu göğsüne çekti.” (Sayfa 103)

İyilik

“Öğrencilere her zaman iyi davranıyor.” (Sayfa 52)

“...İyi biri, çok nadir gülüyor ama bana sorarsanız, her zaman büyük bir adam gibi düşünüyor.” (Sayfa 16)

Empati Değeri

“...Enrico böyle bir durumda sen olsaydın suçunu itiraf edecek cesaretin olur muydu? diye sordu.” (Sayfa 78)

Aşağıdaki cümlede Enrico'nun annesi oğlunun annesi ölen Garrone ile empati kurabilmesi için şu şekilde davranmaktadır:

“Derslerden sonra okuldan çıktığımızda annem sessizce Garrone'a bakıyordu. Koşup kendisine sarılmama izin vermedi. Annemin neden böyle davrandığını anlamadım önce. Sonra çevreme bakınca, bir köşede, kendi başına duran Garrone'un hüznü gözlerle bize baktığını gördüm. Annemin bana neden böyle davrandığını anlamıştım ve elini bile tutmadan okuldan uzaklaştık.” (Sayfa 159)

Arkadaşlık

“...Bu konuda söyleyecek bir şeyim yok, ben arkadaşlığını seviyorum.” (Sayfa 69)

Enrico'nun hasta olduğu bir gün arkadaşları onu ziyaret etmişti:

“...Her geçen gün biraz daha iyileşiyordum şimdi. Küçük duvarcı da beni ziyaret etti. O tavşan yüzüyle öyle çok güldürdü ki beni. Sonra Corretti de geldi. Ayrıca ben dün uyurken Precossi de gelmiş. Uyandırmamak için yanağını yanağıma dayamış ve gitmiş.” (Sayfa 156)

Doğruluk-Dürüstlük

Kartopu hikâyesinde, Garrofi yanlışlıkla kartopunu yaşlı bir adamın gözüne atmıştı ve amca yaralanmıştı. Garrofi kartopunu attığını söylemiyordu. Bunun üzerine Garrone aşağıdaki cümleleri ifade etmiştir:

“... Bu önemli değil, doğru olanı yapmalıyız.” (Sayfa 77)

Enrico'nun annesi mektubunda dürüstlük üzerine aşağıdaki temenni de bulunuyor:

“...Ama eminim ki birçoğu iyi ve dürüst işçiler, kendileri gibi dürüst ailelerin reisleri olacaklardır.” (Sayfa 174)

Paylaşma

“Büyüyüp kocaman adam olduğunda eğer başın sıkışırsa, zor durumda kalırsan, bir sorunla karşılaşırsan hiç düşünmeden benimle paylaşabilirsin.” (Sayfa 132)

Garrone hakkında Enrico günlüğüne paylaşma değeri ile ilgili şu cümleleri yazmaktadır:

“...İyi biri; ondan her şeyi isteyebilirsiniz: tebeşir, cetvel...Her şeyini sizinle paylaşır.” (Sayfa 37)

Misafirperverlik

“On beş günlük sömestr tatilindeyiz. Bu süre boyunca babam, onlarla yakın olmam için sınıf arkadaşlarımı eve davet etmemi istedi.” (Sayfa 68)

“Yaşlı adam, onunla evine gitmemiz konusunda çok ısrar etti.” (Sayfa 150)

Estetik

Kitapta güzelliği fark etme estetik değeri içinde ele alınmıştır. Aşağıdaki cümlelerde estetik değeri şu şekilde ifade edilmektedir:

“İçlerinden sadece birisi çok güzel giyiniyor...” (Sayfa 51)

“...Üzerinde siyah bir takım elbise vardı ve kır sakalları ona gerçekten yakışmıştı.” (Sayfa 100)

Doğa Sevgisi

“Masmavi gökyüzü bana gülümsüyor. Ağaçlar çiçek açacak yakında, tomurcuklanmışlar. Her yer yakında yeniden rengârenk olacak. İçim kıpır kıpır, tarifsiz bir sevinç var kalbimde.” (Sayfa 142)

Adalet -Eşitlik

“Bütün söylediklerim doğru ve madalyanın adaletli bir kararla verildiği konusunda yanılmıyorum, değil mi?” (Sayfa 101)

“Burada işçilerin ve beyefendilerin, zenginlerin ve fakirlerin evlatlarını bir arada görüyorsun. Hepiniz burada eşitsiniz ve kardeşsiniz.” (Sayfa 105)

Hoşgörü

Kartopu sonucu gözünden yaralanan yaşlı adam Garroffi'nin davranışını hoşgörü ile karşılamaktadır:

“Garroffi gözyaşlarına boğuldu, yaşlı adamın önünde eğildi. Adam elini saçları arasında gezdirdi ve “Evine git, evlat” dedi.” (Sayfa 78)

Sınıftaki olumsuz bir olay sonucunda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

“...Öğretmen suçlu çocuklara dönerek; “Sizi bağışlıyorum” dedi.” (Sayfa 20)

Alçakgönüllülük

Nobis'in zengin babası oğlunun hatası için okula geldiğinde, kömürçünün oğlundan özür dilemek için alçakgönüllülükle ilgili şu cümleleri söylemektedir:

“...Seni affetmesi için ona yalvar” dedi Nobis'in babası...” Özür dile çabuk. Sözlerimi tekrar et: “Babamın elini sıkıktan büyük onur duyacağı babana karşı sarfettiğim duyarsız, çirkin ve kaba sözler yüzünden beni affetmen için sana yalvarıyorum.” (Sayfa 40)

“Bütün bunları okuldaki öğretmenlerimin sayesinde öğrendim. Elbette evde de annemle babam sayesinde.” (Sayfa 172)

Güven

“Annemin yakınlarda bir yerlerde olduğunu hissettim. Ona doğru koştum ve ellerini öptüm.” (Sayfa 9)

Sabır

“...Çocuklar iki gündür çok fazla gürültü yapıyordu çünkü yardımcı öğretmen çok sabırlıydı.” (Sayfa 81)

“Bazen babası okulun yanından geçerken onu çağırır. Zavallı çocuk korkudan titrer. Yine de babasına güler yüzle yaklaşır. Zavallı Precossi. Babasının yırttığı kitaplarını onarır, gömleğini yamar.” (Sayfa 86)

Azim

“...Onlardan da yılmadan, inanarak ayakta durmayı öğrendim.” (Sayfa 173)

Cömertlik

“Babasının eve, onun için getirdiği rengârenk dergi ve kartpostalları, daha sonra sınıf arkadaşlarına büyük bir zevkle hediye eder.” (Sayfa 61)

Tutumluluk

“Her zaman para biriktirir, tek bir kuruşu boşa harcamaz.” (Sayfa 68)

Komşuluk

“...Haydi, üst kattaki yaralı komşumuzu ziyarete gidelim” dedi. (Sayfa 79)

Kurallara Uyma

“Sokakta yürürken de uymamız gereken bazı kurallar var. Nasıl ki kendi özel evimizde sağa sola çarpmadan dikkatli bir biçimde yürüyoruz, aynı özeni sokakta da göstermeliyiz.” (Sayfa 123)

Minnettarlık

“Adam son kez gözlerini açtı, büyük bir minnet duygusuyla çocuğun gözlerinin içine baktı ve sonsuza kadar gözlerini kapadı.” (Sayfa 119)

“...Ertesi gün Venedik’te başka bir hapishaneye nakledileceğini söyledi. Gerçekten minnettardı.” (Sayfa 110)

Bilimsellik

Kitapta akıl yoluyla hareket etme bilimsellik değeri içerisinde el alınmıştır. Bilimsellik değeri kitapta şu şekilde ifade edilmektedir:

“...Oğlunuz aklını kullanmayı iyi bilen, iyi kalpli ve mert bir çocuktur.” (Sayfa 102)

Katılımcı görüşlerine göre, en fazla yardımlaşma-dayanışma (f=18) değeri kitapta görülmektedir. Katılımcılar, sonra sırasıyla; sevgi (f=17), saygı (f=15), çalışkanlık (f=14), sorumluluk (f=7), doğruluk-dürüstlük (f=6), pişmanlık (f=6), fedakârlık (f=5), vatanseverlik (f=5), hoşgörü (f=4), vefakârlık (f=3), adalet (f=3), paylaşma (f=3), güven (f=2), arkadaşlık (f=2), cesaret (f=2), iyilik (f=2), empati (f=2), bilimsellik (f=1) ve ailenin önemi (f=1) değerlerini gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu olumlu değerlerin farkına varması kitabı içselleştirmeleri açısından sevindiricidir. Ancak katılımcılar en fazla yardımlaşma değerini, daha sonra sevgi değerini gördüklerini belirtmişlerdir. Bu da kitapta en fazla yer alan değer in okuyucuya açık bir şekilde aktarılmadığını göstermektedir.

Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Güven vardı, sevgi vardır. Annesinin sevgisi vardı. Birbirlerine güveniyordu tüm sınıf. Franti onlara kötü davranıyordu ama onlar ona hoşgörü ile davranıyorlardı. Corretti sorumluluk alıyordu. Baca temizleyicisi bölümünde yardımlaşma vardı. Orada tüm kızlar para toplayıp baca temizleyicisi olan çocuğa veriyorlardı. Çalışkan çocuklar vardı. Birincilik ikincilik karnesi olan. Bir de doğru olanlar dürüst olanlar vardı.” (Ö7)

“Mesela yaptıklarından pişman olup özür dilemesi, arkadaşlarına yardımcı olması, herkesle iyi anlaşması.” (Ö14)

“Sevgi, saygı yardımlaşma, vatanseverlik, çalışkanlık. Oduncunun oğlu çok çalışkan olduğu için.” (Ö27)

“Garrone’un arkadaşına duyduğu sevgi, sonra bir tane adamın gözüne kartopu atıyorlardı adam kör kalıyordu orada pişmanlık vardı. Sonra yardımlaşma. Vidette’nin vatanseverliği fedakârlığı. Bir de sorumluluk. Arkadaşının annesi hasta olduğu için oyunları kendisi kesiyordu.” (Ö28)

“Arkadaşlarıyla yardımlaşma içindeler ve mesela öğretmeni hasta oluyor Enrico öğretmenin ziyaretine gidiyor. Burada sevgi var saygı var. Kaza hikayesinde çocuk ölmesin diye diğer çocuk onun hayatını kurtarıyor. Burada bir fedakârlık var. Bir tane çocuk var çalışkanlık, ödevini yaparak sorumluluk alıyor. Vatanseverlik var. Hikâyede kendi ülkesine bir şey olmasın diye baş tutuyor.” (Ö29)

2.2. Kitapta Yer Alan ve Katılımcı Görüşlerine göre Olumsuz Unsurlara Yönelik Bulgular

Bu bölümde *Çocuk Kalbi* kitabında belirlenen olumsuz unsurlara yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kitapta 24 olumsuz unsur belirlenmiştir. Bu unsurlar kitapta 146 yerde

geçmektedir. Katılımcılar *Çocuk Kalbi* kitabında 18 olumsuz durum tespit etmişlerdir. Kitapta yer alan ve katılımcı görüşlerine göre olumsuz unsurlar Tablo 3'te verilmiştir.

Kitapta Yer Alan Olumsuz Unsurlar	f	n	Katılımcı Görüşlerine Göre Olumsuz Unsurlar	f	n
Şiddet	31	21,23%	Şiddet	19	24,68%
Saygısızlık	19	13,01%	Yalan	12	15,58%
Ölüm	14	9,59%	Hırsızlık	10	12,99%
Hakaret	10	6,85%	Ölüm	9	11,69%
Kıskançlık	7	4,79%	Saygısızlık	4	5,19%
Yalan	7	4,79%	Tembellik	3	3,90%
Önyargı	7	4,79%	Zararlı Alışkanlıklar	3	3,90%
Zararlı Alışkanlık	6	4,11%	Kötülük	3	3,90%
Hırsızlık	6	4,11%	Hainlik	2	2,60%
Acımasızlık	6	4,11%	Hilekârlık	2	2,60%
Disiplinsizlik	6	4,11%	Savaş	2	2,60%
Tehdit	5	3,42%	Kıskançlık	2	2,60%
Kibir	4	2,74%	Bencillik	1	1,30%
Nefret	4	2,74%	İntikamcılık	1	1,30%
Kötülük	2	1,37%	Disiplinsizlik	1	1,30%
Dedikodu	2	1,37%	Argo Sözler	1	1,30%
Özgüven Eksikliği	2	1,37%	İftira	1	1,30%
Tembellik	2	1,37%	Çocuk İşçiliği	1	1,30%
Küstahlık	1	0,68%	TOPLAM	77	100,00%
Sabırsızlık	1	0,68%			
Hilekarlık	1	0,68%			
Vefasızlık	1	0,68%			
İntikam	1	0,68%			
Kopya Çekme	1	0,68%			
TOPLAM	146	100,00%			

Tablo 3. Kitapta Yer Alan ve Katılımcı Görüşlerine göre Olumsuz Unsurlar

Tablo 3 incelendiğinde kitapta olumsuz unsur olarak en fazla şiddet (f= 31) ögesinin yer aldığı görülmektedir. Şiddeti; saygısızlık (f= 19), ölüm (f=14), hakaret (f=10), kıskançlık (f=7), yalan söyleme (f=7), önyargı (f=7), zararlı alışkanlık (f=6), hırsızlık (f=6), acımasızlık (f=6), kibir (f=4), nefret (f=4), disiplinsizlik (f=3), tehdit(f=3), dedikodu (f=2), öz güven eksikliği (f=2), kötülük (f=2), savaş (f=2), tembellik (f=2), küstahlık (f=1), sabırsızlık (f=1), hilekârlık (f=1), vefasızlık(f=1), intikam (f=1), kopya çekmek (f=1) takip etmiştir.

Kitapta olumsuz unsurların sayısının çok olması (n=24), azımsanamayacak kadar çok yerde geçmesi (n=146) ilkökul çocukları için olumsuz bir durum olabilir. Özellikle şiddet ve ölüm

ögesinin yer alması bazı çocuklar için olumsuz örnek teşkil edebilir. Bunun için de olumsuz unsurların sınırlandırıldığı kısaltılmış bir *Çocuk Kalbi* çevirisi ilkokullar için kullanılabilir.

Bu bölümde yer alan olumsuz unsurlara kitapta nasıl yer verildiği doğrudan alıntı ile aşağıda sunulmuştur:

Şiddet

Şiddet ögesi kitapta en fazla yer alan olumsuz unsurdur. Aşağıdaki cümlede şiddet ve zararlı alışkanlık aynı anda ifade edilmektedir:

“...Babası eve sarhoş gelir ve hiç nedensiz onu döver.” (Sayfa 85)

Kitapta Franti karakteri olumsuz öğeler ile özdeşleşmiştir. Yine şiddet öğeleri, Franti ile ilgili bölümlerde çokça ifade edilmektedir:

“Garrone’dan ödü kopar ama o yokken küçük duvarcıyı hırpalır.” (Sayfa 88)

Saygısızlık

“Franti, sıranın üzerine atladı, okul çıkışında kolunda sepetiyle Crossi’nin yolunu bekleyen annesinin taklidini yapmaya başladı.” (Sayfa 18)

Enrico’nun yaptığı davranış için babası Enrico’yu mektubunda şu şekilde uymaktadır:

“Kardeşinin öğretmeni evdeyken annene saygısızlık yapmışsın. Bunun tekrar olmasına izin verme.” (Sayfa 45)

Franti’nin okuldan kovulduğu bölümde şu ifadeler yer almaktadır:

“Sınıfta Derossi, kralın cenaze töreninden bahsederken gülen tek kişi Franti’ydi.” (Sayfa 88)

Kıskançlık

“...Votini ise onu kıskandığını açıkça söylüyor.” (Sayfa 61)

Aşağıdaki cümlede ise örtük olarak kıskançlık ifade edilmektedir:

“...Özellikle Derossi ve Garrone’dan hiç hoşlanmıyor. Çünkü sınıfın en akıllısı Derossi ve en çok sevileni Garrone.” (Sayfa 104)

Yalan

“...Annesi ona yalan söylemiş. Bu konuda hiçbir şey bilmiyor.” (Sayfa 112)

Aşağıdaki cümlede Garrone arkadaşını savunmak için öğretmenine yalan söylemektedir:

“...Garrone korkudan titremekte olan Crossi’ye baktıktan sonra korkusuzca ayağa kalkarak; “Ben yaptım” dedi. (Sayfa 19)

Zararlı Alışkanlık

Kitapta zararlı alışkanlık olarak; alkol, kumar belirlenmiştir:

“...Küçük çapta bir iddiaya girmiş ve bu iddiada bütün parasını kaybetmişti.” (Sayfa 13)

“...Biraz sinirden biraz da içtikleri şarabın etkisiyle ona para vererek daha fazla şey söylemesi için onunla dalga geçmeye, onu kızdırmaya başlamışlar.” (Sayfa 30)

Hakaret

“Nobis ise bize, sınıfta çok kalabalık olduğumuz için havayı kirlettiğimizi ve onun temiz hava solumasını engellediğimizi söyleyerek hakaret ediyor.” (Sayfa 167)

“Kesin şunu, sizi aptallar!” şeklinde Garrone’un sınıfa karşı bağırmasında da hakaret sözcüğü kullanılmaktadır”. (Sayfa 82)

Ölüm

“...Ölmüş dedi subay büyük bir üzüntüyle.” (Sayfa 67)

“Bazı askerler yaralanmış, kimisi de ölmüştü.” (Sayfa 92)

Disiplinsizlik

“...Diğerleri de bağırarak konuşuyor, gülüşüyor ve birbirine kâğıt atıyorlardı.” (Sayfa 81)

“... Franti, ona doğru kâğıttan bir ok attı. Diğerleri kedi gibi sesler çıkarıyordu. Sınıf bir tiyatro sahnesi gibiydi.” (Sayfa 82)

Hırsızlık

“...Fırsat bulsa her şeyi çalabilir ve suçunu masum bir yüz ifadesiyle reddeder.” (Sayfa 88)

“Cumartesi sabahı birinci sınıftaki bir çocuğa küçük miktarda bir para verdi çünkü birileri çocuğun parasını çalmıştı.” (Sayfa 38)

Kibir

“Nobis sırada tek başına oturmak istiyor, yanına oturacak herkesin onu kirleteceğini düşünüyor ve dudaklarında her zaman kibirli bir gülümseme var.” (Sayfa 104)

“Carlo Nobis çok kibirli, kasıntı bir çocuk, çünkü babası zengin ve önemli adamlardan biri.” (Sayfa 39)

Küstahlık

“...Söyleyecek bir şeyin var mı?

Hayır efendim” dedi Nobis, soğuk bir ses tonu ve umursamaz bir tavırla.”

Tehdit

“O ise hiçbir şey olmamış gibi Derossi’yi midesine yumruk atmakla tehdit etti.” (Sayfa 89)

Aşağıdaki cümlede ise örtülü şekilde bir tehdit söz konusudur:

“...Eğer döndüğünde tek birinizden bir ses duyarsam bu onun için hiç iyi olmayacak. Yemin ederim.” (Sayfa 82)

Sabırsızlık

Öğretmen pişmanlığını dile getirirken sabırsız davrandığını belirtmektedir:

“Eğer bazı günler, sıkıntılı anlarımda sabredemeyip size sert ve haksız davrandıysam lütfen beni bağışlayın!” (Sayfa 182)

Dedikodu

“Kapıcının karısı bize her şeyi anlatıyor.” (Sayfa 85)

Kötülük

Kötülük değerini iyiliğin tersi olarak ve kategori edilemeyen olumsuz unsurlar olarak ele alınmıştır. Kitapta bu unsurlar aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

“Nobis ve Franti, hemen hemen aynı özelliklere sahipler. Her ikisinin de kalbinde iyiliğe zerre kadar yer yok.” (Sayfa 106)

Önyargı

“Corretti, onun pul koleksiyonunu annesinin hayatı pahasına bile olsa hiç kimseye vermeyeceğini söylüyor.” (Sayfa 69)

“...Ama içimden bir his okulun geçen seneki gibi sevimli olmayacağını söylüyordu.” (Sayfa 9)

Özgüven Eksikliği

“...Bir soru sorduğunda ya da herhangi birine dokunduğunda her defasında özür dilerim diyor.” (Sayfa 17)

Hilekârlık

“...Adam da ona çeşitli şekillerde hileler yapmayı öğretmiş.” (Sayfa 29)

Nefret

“Okuldan sınıf arkadaşlarından ve öğretmenlerinden nefret eder.” (Sayfa 88)

Vefasızlık

İki yıllık emekten, bir çocuğu çok sevdikten sonra ondan ayrılmak gerçekten zor. Kolaylıkla evet beni seviyor ve hep sevecek diye geçiriyoruz aklımızdan. Ama tatil bitip okula döndükten sonra öğrencilerle karşılaşıyoruz. Nasılsın? diye soruyoruz. Öğrenci arkasını dönüp uzaklaşıyor. (Sayfa 44)

Tembellik

“Babası sürekli içiyor ve çalışmıyor.” (Sayfa 86)

Acımasızlık

“Biriyle kavga ederken o kadar acımasızdır ki rakibine çok ciddi zararlar verebilir.” (Sayfa 88)

İntikam

“...Bu yaptığını müdüre söyleyen Stardi'den intikam almak için okul çıkışında onu beklemiş.” (Sayfa 127)

Kopya Çekme

“Sorular gerçekten zordu. Bir saat uğraştığı halde cevaplayamayanlar vardı.....Derossi diğerlerine yardım edebilmek için fırsat kolluyordu. Ama şimdi yerinden kıpırdaması bile yasaktı.” (Sayfa 176)

Katılımcılar da olumsuz durum olarak en fazla şiddet (f=19) ögesini gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar daha sonra yalan (f= 12), hırsızlık (f=10), ölüm (f=9), saygısızlık (f=4), tembellik (f=3), zararlı alışkanlıklar (f=3), kötülük (f=3), hainlik (f=2), hilekârlık (f=2), savaş (f=2), kıskançlık (f=2), bencillik (f=1), intikamcılık (f=1), disiplinsizlik (f=1), argo sözler (f=1), iftira (f=1) ve çocuk işçiliği (f=1) ögelerini gördüklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bir tane sınıf arkadaşı alkolik babasından şiddet görüyordu. Vidette'nin son bölümünde ölüm vardı. Arkadaşının babası alkol bağımlıydı. Ana karakterin arkadaşı çocuk işçiliği yapıyordu. İnsanlar o çocukları çalıştırıyor ve paralarını alıyorlar. Vidette'nin bölümünde savaş yüzünden Vidette ölüyordu. Sınıfta en zekiye kıskanıyordu arkadaşları.” (Ö28)

“Hainlik vardı. Hırsızlar ninesiyle yaşayan bir çocuk vardı. Babası uzağa gitmişti. Hırsız nineye bıçak doğrulttu. Paraların yerini sordu çocuğa çocuk gösterdi ama babası paraların yarısını almıştı. Yarısını alınca da hırsızlar kalan az bir para kalmıştı onu aldılar. Hilekârlık vardı. Birkaç çocuk normalde parası az olan şeyler veriyordu. Tembellik vardı. Franti tembeldi.” (Ö7)

“Yalancılık vardı. Sonra bencillik vardı. İntikamcılık vardı. Franti arkadaşından intikam almıştı. Saldırganlık vardı. Franti arkadaşlarına saldırdığı için.” (Ö5)

“Hırsızlık var. Şiddet var. Ölüm var maalesef. Yaralanma da var, kavga da var.” (Ö29)

“Üç çocuk bir tane çocuğu tartaklıyordu, kestane kabuğu atıyordu. Ona yaratık diyorlardı bir tane çocuğun hasta annesi ile dalga geçiyorlardı.” (Ö9)

2.3. Katılımcı Görüşlerine Göre Katılımcıların En Çok Etkilendikleri Bölümlere İlişkin Bulguları

Katılımcıların *Çocuk Kalbi* kitabında etkilendikleri bölümlere yönelik görüşleri Tablo 4'te belirtilmiştir.

Etkilendikleri Bölüm	f	n
Kaza	6	20,69%
Kahraman Ferruccio	4	13,79%
Kartopu	3	10,34%
Baca Temizleyicisi	2	6,90%
Enrico'nun Mektupları	2	6,90%
Annenin Mektupları	2	6,90%
Beden Eğitimi Dersi	2	6,90%
Lombardiyalı Küçük Vidette	2	6,90%
Sınıfın Birincisi	1	3,45%
Padualı Küçük Vatansever	1	3,45%
Okulun İlk Günü	1	3,45%
Elveda	1	3,45%
Babamın Öğretmeni	1	3,45%
Erkek Kardeşimin Öğretmeni	1	3,45%
Toplam	29	100,00%

Tablo 4. Katılımcıların En Çok Etkilendikleri Bölüm

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların en çok “Kaza” bölümünden (f=6) etkilendikleri görülmektedir. Bu bölümde arabanın altında kalmakta olan bir çocuğu, Robetti isimli bir çocuğun kurtarması, sonrasında ise kendi ayağının arabanın altında kalması anlatılmaktadır. Etkilenilen ikinci bölüm “Kahraman Ferruccio” (f=4) ise bir aylık öykü olup, eve giren hırsızların babaannesine zarar vermemesi için kendini feda edip, ölen bir çocuk anlatılmaktadır. “Kartopu” bölümünde (f=3) ise Garrofi'nin yaşlı bir adama kartopu atıp, onu yaralamasını ve pişmanlık duymasını anlatılmaktadır. “Baca Temizleyicisi” bölümünde (f=2) ise parasını kaybeden bir çocuğa okuldaki kızların yardımı anlatılmaktadır. Enrico'nun babasının yazdığı ve Enrico'nun annesine yazdığı bölümler (f=2) katılımcıların etkilendiği başka bir bölümdür. Annenin fedakarlığının anlatıldığı mektup (f=2) duygusal olarak katılımcıları etkilemektedir. “Beden Eğitimi Dersi” bölümü (f=2) ise annesinin başarılı olamayacağını düşündüğü oğlu Nelli'nin, destek ile başarıyı tattığı bölümdür. “Lombardiyalı Küçük Vidette” (f=2) ve “Padualı Küçük Vatansever” (f=1) ise vatanseverlik değerinin ön plana çıkarıldığı aylık öykülerdir. “Sınıfın birincisi” bölümü (f=1) ise Derossi'nin başarısının anlatıldığı bölümdür. “Okulun ilk günü” bölümünde (f=1) 1. sınıf öğrencilerinin heyecanı, “Elveda” bölümünde (f=1) Enrico'nun okuldan ayrılışı, “Babamın öğretmeni” bölümünde (f=1) ise öğretmenin öğrencilerini hatırlaması anlatılmaktadır. “Erkek kardeşimin öğretmeni” bölümünde de (f=1) eğlenceli hikâyeler anlatan öğretmenden bahsedilmektedir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Çocuğun kendi ölmesin diye çocuğunu kurtarmaya çalışırken ayağını kaptırması ve yaralanması.” (Ö29)

“Baca temizleyicisi bölümüydü Bir çocuğa kızların yardım etmesi saygıyla sevgiyle davranmaları. Mesela çocuk paralarını kaybetmişti. Hep beraber birlik oldular. Ona paralarını tekrardan ona geri verdiler.” (Ö2)

“En çok etkileyen bölüm, bir çocuğun direğe tırmanmasıydı. Çünkü çocuğun hiçbir şey yapamayacağını zannediyorlardı. Fakat çocuk direğe tırmandı.” (Ö10)

“Lombardiyalı küçük Vidette ve Garrone’un arkadaşını savunması. Çünkü Vidette vatani için ölmeyi göze alıyor.” (Ö28)

2.4. Katılımcı Görüşlerine Göre Katılımcıların En Çok Beğendikleri Karaktere İlişkin Bulguları

Katılımcıların *Çocuk Kalbi* kitabındaki en beğendikleri karaktere yönelik görüşleri Tablo 5’te belirtilmiştir.

Karakterler	f	n
Enrico	11	37,93%
Derossi	7	24,14%
Garrone	5	17,24%
Corretti	3	10,34%
Robetti	2	6,90%
Nelli	1	3,45%
TOPLAM	29	100,00%

Tablo 5. Katılımcı Görüşlerine Göre En Çok Beğenilen Karakter

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların en çok Enrico (f=11) karakterini kendilerine yakın hissettikleri görülmektedir. Sonra sırasıyla Derossi (f=7), Garrone (f=5), Corretti (f=3), Robetti (f=2) ve Nelli (f=1) karakterlerini beğendiklerini ifade etmektedirler. Bu karakterlerin özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

Enrico: Günlükleri yazan, örnek davranışları olan çocuktur.

Garrone: Sınıfın en uzunudur ve yaşı arkadaşlarından büyüktür. Koruyucu kimliğe sahiptir.

Corretti: Oduncunun oğludur ve çalışkandır.

Nelli: Zayıf ve kambur bir çocuktur. Annesi onu çok korumaktadır.

Derossi: Sınıfın en çalışkan çocuğudur.

Robetti: Bir çocuğu, arabanın ezmesinden kurtaran cesur çocuktur.

Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Kitapta kendimi Garrone ’ye daha yakın hissettim çünkü hep benim gibi yardımsever, saygılı dost canlısı, doğayı sever, dürüst, sevgi saygılı bir kişi öyle.” (Ö1)

“Ben Derossi’yi kendime yakın hissettim. Hem sınıf başkanı olduğu için hem çok başarılı ve çalışkan bir Katılımcı olduğu için onu kendime yakın hissettim.” (Ö5)

“Enrico. Çünkü bana benziyor.” (Ö7)

“Nelli. Böyle zayıf olduğu için, hasta olduğu için, engelli olduğu için.” (Ö16)

2.5. Katılımcıların Kitap Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların *Çocuk Kalbi* kitabına yönelik görüşleri Tablo 6’da belirtilmiştir.

Kitap Hakkındaki Düşünceler	f	n
Seviyeye uygun	22	75,86%
Seviyeye uygun değil	5	17,24%
Seviyeye uygun ama olumsuz öğeler var	2	6,90%
TOPLAM	29	100,00%

Tablo 6. Katılımcıların Kitap Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu (f=22) kitabı seviyelerine uygun olarak ifade etmişlerdir. Kitaptaki olumsuz unsurlardan dolayı kitabı seviyeye uygun bulmayan (f=5) ve olumsuz öğelere rağmen uygun bulan (f=2) katılımcılar da vardır. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Başkalarına öneririm ama biraz büyüklere öneririm. Çünkü 1. ve 2.sınıflar korkar.” (Ö29)

“Güzeldi, severek okudum. Benim seviyeme uygundu hatta annem de benimle beraber okuyordu. Severek okuduk yani.” (Ö4)

“Başkalarına öneririm. Uzun olması iyi oldu. Ama bir de serileri olsa daha iyi olurdu. Mesela Enrico’nun büyümüş hali ya da yaşlanmış hali ya da ilk hayat başlangıcı olsa daha iyi olurdu.” (Ö22)

“Kitap güzel maceralı ama çocuklara uygun değil, şiddet var, ölümler var.” (Ö16)

“Kitabı sevdim daha çok yetişkinlere göre. Şiddet olumsuz şeyler olduğu için yetişkinlere göre. Olumsuz değerleri, şiddeti azaltırsak olabilir.” (Ö11)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çocuk Kalbi kitabında doküman incelemesi sonucunda 32 olumlu değer ve 24 olumsuz unsur tespit edilirken katılımcı görüşlerine göre 20 olumlu değer ve 18 olumsuz unsur tespit edilmiştir. Kitapta doküman incelemesine göre en fazla ifade edilen olumlu değer sevgi olurken en fazla ifade edilen olumsuz unsur şiddettir. Katılımcı görüşlerine göre olumlu değer olarak en fazla yardımlaşma-dayanışma değeri görülürken, olumsuz unsur olarak en fazla şiddet unsuru görülmüştür. Kitapta doküman incelemesine göre en fazla olumsuz unsur olarak görülen şiddetin, katılımcılar tarafından da en fazla görülen unsur olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların en çok etkilendikleri bölüm “Kaza bölümü”, yardımlaşma ve dayanışmanın anlatıldığı bir bölümdür. Katılımcıların kendilerine en yakın hissettikleri karakter ise Enrico olarak belirtilmiştir. Katılımcılar, karakterleri kendilerine benzediği ve olumlu değerlere sahip oldukları için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Olumsuz unsurlar içermesine rağmen kitap katılımcılar tarafından seviyelerine uygun olarak ifade edilmiştir. Kitapta olumlu değer (n=32) ve olumsuz unsur sayıları (n=24) birbirine yakın görünse de olumlu değerler kitapta 412 yerde geçerken, olumsuz unsurlar 146 cümlede yer almıştır.

Kitabın aylık öykülerinde sıklıkla vatanseverlik, fedakârlık ve cesaret olumlu değerleri yer alırken; olumsuz unsur olarak şiddet, hırsızlık ve ölüm ifade edilmiştir. Aylık öykülerde yer alan savaşların, yazarın yaşadığı dönemdeki İtalya-Avusturya arasında gerçekleşen savaşlardan (Britannica, 2021) etkilenecek yazıldığı düşünülebilir. Bu öykülerde vatandaşlık aktarımı açısından çocuk kahramanlara yer verilmesi, ülkemizde de Reşat Nuri Güntekin’in eserlerinde işlenen bir temadır (Yusoğlu, 2011). Ancak, *Çocuk Kalbi* kitabındaki öykülerde yer alan çocuk

kahramanların hikâyesinin sonunda ölmesi veya ağır yaralanması, araştırmaya katılan katılımcılarda olumsuz bir etki bırakmaktadır.

Enrico'nun yanlış davranışlarının eleştirildiği mektup bölümlerinde ise doğrudan telkin yöntemiyle nasihatler vererek değer aktarılmaktadır. Değer telkini yönteminde, değerlerin içselleştirilmesi amaçlanır (Superka ve Johnson, aktaran Yorulmaz, 2017). Ancak Yazıcı'ya (2013) göre *Çocuk Kalbi* kitabında yer alan olumlu değerler, yetişkinlerin beklentilerini ifade ettiği ve çıkara dayalı olduğu için içselleştirilmemiştir.

Karataş'a göre (2014), "Çocuk edebiyatında karakterlerin yaş, cinsiyet, gerçeklik açısından çeşitlilikle eserlerde sunulmasında yarar vardır. Kız ve erkek karakterlerin nicelik ve nitelikçe denk bir düzlemde ele alındıkları çocuk kitapları okurlar açısından uygun olacaktır." İtalya'da 9. yüzyıldan itibaren karma eğitim olmasına rağmen (Cruz, 2006, aktaran Gözütok, 2012) kitapta Enrico'nun sınıf arkadaşlarının hepsinin erkek karakter olması cinsiyet eşitsizliği yönünden düşünülmesi gereken bir durumdur.

Çocuk Kalbi kitabında en fazla yer alan olumlu değer "sevgi" olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında da en fazla sevgi değerinin bulunduğu ifade edilmektedir (Yeniay, 2019). Ayrıca Sever'e (2002) göre "çocuk kitaplarında sevgiye ilişkin duyarlık geliştirmek temel ilke olarak benimsenmelidir." Bu ifadeden de yola çıkarak *Çocuk Kalbi* kitabının bu temel ilkeye uygun olarak yazıldığı sonucu çıkarılabilir.

Bu araştırmada yardımlaşma, paylaşma ve sorumluluk değerlerine sıkça yer verildiği belirtilmiştir. Araştırma ile benzer şekilde, güdümlü çocuk kitaplarında da en çok rastlanan değerler yardımlaşma, paylaşma ve sorumluluktur (Bağcı, 2013).

Araştırma sonuçlarında *Çocuk Kalbi* kitabında en fazla görülen olumlu değer sevgi, en fazla görülen olumsuz unsur şiddet olarak belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde Grimm Masalları üzerine yapılan bir araştırmada da aynı olumlu değer ve olumsuz unsurun en fazla görüldüğü ifade edilmiştir (Karataş ve Yorulmaz, 2021). Ancak Grimm Masallarında olumsuz unsurlar, olumlu değerlerden fazla iken *Çocuk Kalbi* kitabında tam tersi bir durum söz konusudur.

Literatüre bakıldığında 1995 ile 2015 yılları arasında basılan resimli öykü kitapları ile ilgili bir araştırmada incelenen 405 kitapta (İştan, 2016) ve ilkökul birinci kademe çocuk kitaplarında (Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş, 2011), en az yer alan değer vatanseverlik olduğu görülmektedir. *Çocuk Kalbi* kitabında bu değer yoğun şekilde işlenmesi bu açıdan kitabın önemini arttırmaktadır. Ancak Döl'e göre (1999) resimli çocuk kitaplarında vatanseverlik işlenirken evrensel değerler göz ardı edilmemeli, ülkeler arası düşmanlık alevlendirmemelidir. Ayrıca yiğitlik açısından, karakterler abartılarak anlatılmamalıdır. Bu ifadeyle, *Çocuk Kalbi* kitabında yer alan aylık öykülerin çeliştiği görülmektedir. Kitapta aylık öykülerde yer alan çocuk karakterler abartılarak anlatılmış ve savaştıkları ülkenin ismi verilerek düşmanlık körüklenmiştir. Vatanseverlik gibi hassas bir değer çocuk kitaplarında işlenmesindeki zorluk, bu değer diğer çocuk kitaplarında yer almamasının sebeplerinden birisi olabilir.

Çocuk Kalbi kitabında en fazla görülen olumsuz unsurun şiddet olduğu belirtilmiştir. Kitaplarda şiddet ögesini savunanlar olduğu gibi, olmaması gerektiğini söyleyenler de vardır. Sever (2002), içerisinde şiddet unsuru barındıran kitapların çocuklarda ruhsal sorunlara neden olabileceği ifade ederken, Yılmaz ve Destegüloğlu, (2019) şiddet olayı (akran zorbalığı, fiziksel ve sözel şiddet) ile çocuk gerçek hayatta da karşılaştığı için kitaplarda yer verilmesinin normal karşılanacağını belirtmiştir.

Çocuk Kalbi kitabında zararlı alışkanlıklar, ölüm gibi olumsuz unsurların bulunduğu belirtilmiştir. Bağcı'ya göre (2013) çocuk kitaplarında alkol, ölüm gibi unsurların bulunması, çocuk psikolojisi ve eğitimi açısından olumsuz bir durumdur. Ancak Aytekin'e (2008) göre, ölüm de doğum gibi hayatın gerçeğidir ve günümüz çocukları, ölümü olduğu gibi kabullenmek yerine sorgulamaktadır. Bu yüzden bu hassas konuda çocuğun ruh hali gözetilerek ölüm teması kitaplarda yer alabilir. Kitaptaki ölüm ile ilgili bölümlere bakılacak olursa; aylık öykülerde vatansever bir çocuğun ölmesi, okul müdürünün oğlunun askerlik sırasında ölmesi, savaşlarda askerlerin ölmesi vatanseverlik duygusunun pekiştirilmesi amacıyla yazılmış olabilir. Ancak çocuk kahramanın ölmesi araştırmadaki katılımcıları olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca başka bir bölümde sebze satıcısının oğlunun ölmesi yine bir çocuk ölümü olduğu için Bağcı'nın da ifade ettiği gibi çocuk psikolojisi açısından olumsuz bir durum olabilir. Kitapta sevilen karakterlerden birisi olan Garrone'nin annesini kaybetmesi ve Enrico'nun onunla empati kurması da Aytekin'in (2008) belirttiği gibi ölümün hayatın gerçeği olduğu ve başımıza gelebileceği konusunda çocukların doğal karşılamalarına hazırlık amacı taşıdığı söylenebilir. Kitaptaki diğer olumsuz unsur olan zararlı alışkanlıklar (kumar ve alkol) özendirici olmadığı için kitapta yer almasında bir sakınca görülmebilir. Çünkü aylık öykülerde yer alan bir hırsızın kumar oynayarak tüm parasını kaybettiği, ardından hırsızlık yaptığı hatta hapse girdiği belirtilmektedir. Burada anlatılan olayın özendirici olmaktan daha çok ders alınması gereken bir durum olduğu görülmektedir. Aynı şekilde demircinin oğlu Precossi bölümünde de babasının Precossi'yi sarhoşken dövdüğü, sarhoşken mumu devirip oğlunun ödevlerinin yanmasına sebep olduğu ifade edilmiştir. Bu bölümde de alkol kullanımının özendirici olmaktan ziyade, çocukları nefret ettirici bir öge olarak yer aldığı görülmektedir.

Katılımcılar olumsuz unsurlar konusunda en çok Franti'nin yaptıklarını yanlış bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar sınıflarında da bu tür şiddet olaylarının olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıklama kötü karakterlerin çocuk kitaplarında yer alması, gerçek hayatta da böyle kişilerin olabileceğinin çocuğa öğretilmesinde kullanılabilmesi açısından olumludur (Yılmaz, 2016) görüşü ile uyumluluk göstermektedir. Katılımcıların bu karakterin yanlışlarını benimsememesi ve rahatsızlık duyması, yazarın olumsuz unsurları içinde barındıran kötü karakteri kitapta işleyiş yönteminin doğru olabileceğini akıllara getirmektedir. Ayrıca Franti'nin yaptıklarından dolayı cezalandırılarak okuldan kovulması, olumsuz unsurların pekiştirilmemesi adına olumlu bir durumdur. *Çocuk Kalbi* kitabında şiddeti uygulayan çocuk karakteri Franti'nin, katılımcı görüşlerine göre kendilerine yakın hissedilen karakter olmaması ve Franti'nin yaptıklarının yanlış olduğunun belirtilmesi ve yaptığı kötü işlerden dolayı cezalandırılması, kitaptaki şiddet unsurunun özendirici olmadığını göstermektedir.

Bu araştırmada katılımcı görüşlerine göre *Çocuk Kalbi* kitabı seviyeye uygundur. Ancak kitapta olumsuz unsurların yer almasından dolayı daha büyük sınıflarda okutulması gerektiği de ifade edilmiştir. Ağırlıklı olarak arkadaşlık ve aile değerlerinin işlendiği 100 temel eser (Çalışkan, 2016) üzerine yapılan bir araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, 100 temel eser listesinde bulunan kitapların çocukların seviyesine uygun olmadığını belirtmişlerdir (Başduvar ve Taşkaya, 2020). Benzer şekilde Çocuk Vakfı'na (2009) göre 100 temel eserde çocuk seviyesine uygun olmayan, çocuklarda ilgi uyandırmayan birçok kitaba yer verildiği ifade edilmiştir. MEB'in önerdiği 100 temel eser içinde yer almayan *Çocuk Kalbi* kitabında olumlu değerlerin fazla olmasına rağmen, tavsiye edilen 100 eser arasında bulunmaması düşündürücü bir durumdur. Benzer okuma listelerinde *Çocuk Kalbi* kitabına da yer verilmesi yerinde bir karar olacaktır.

Kitapta yer alan olumlu değerlerin, MEB'in belirlediği kök değerler ile örtüştüğü gözükmektedir. Bu yönüyle *Çocuk Kalbi* kitabı müfredata yardımcı bir kitap olarak kullanılabilir veya kitapta yer alan metinlerin ders kitaplarında kullanılması sağlanabilir.

1. Yayınevlerine Öneriler

Kitaplarda yer alan olumlu değerler ve olumsuz unsurlar, televizyon programlarındakine benzer akıllı işaretler yardımıyla okuyucuya sunulabilir. Sadece yaş olarak ifade edilmesinin yanında “şiddet unsuru içerir, olumlu değerler bulunur ...vb.” ifadelerine semboller bulunarak, kapak sayfasında yer verilebilir. İlkokullar için olumsuz unsurların azaltıldığı kısaltılmış çeviriler basılabilir.

2. Millî Eğitim Bakanlığına Öneriler

Çocuk Kalbi kitabındaki mektuplar, örnek olaylar ve aylık öykülerde, sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi gün geçtikçe daha çok hatırlanmaya ihtiyaç duyulan değerler seviyeye uygun ve güzel bir şekilde işlenmiştir. Ayrıca MEB'in belirlediği kök değerlerle de uyduğu gözlenmektedir. Bu nedenle MEB tarafından yürütülen değerler eğitimi çalışmalarında *Çocuk Kalbi* kitabından istifade edilebilir ve tavsiye kitap listelerinde bu kitap vurgulanabilir. Ayrıca kitapta bazı olumsuz unsurların da yer aldığı düşünüldüğünde kitabın eleştirel okumaları üzerinde çalışmalar da yürütülebilir.

3. Öğretmenlere ve Ebeveynlere Öneriler

Değerler eğitimi verilmesine yardımcı olmak adına *Çocuk Kalbi* kitabından faydalanılabilir. Ancak *Çocuk Kalbi* kitabında yer alan olumsuz unsurların fazla olması sebebiyle ilkokulda kitabın iyi bir çeviriye sahip, kısaltılmış basımı kullanılabilir.

Kaynakça

- Akbaş, O. (2004). Türk millî eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Gazi Üniversitesi.
- Aktürk, G. (2012). *Çocukta değerler eğitimi açısından Üzeyir Gündüz'ün eserleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Aytekin, H. (2008). Çocuk edebiyatında ölüm teması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 89-102.
- Bağcı, E. (2013). *Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- Başduvar, L. ve Taşkaya, S. M. (2020). İlkokula uygun 100 temel eser listesinin sınıf öğretmenleri görüşlerine göre belirlenmesi (Mersin İli Örneği). *International Primary Education Research Journal*, 4(1), 36-58.
- Britannica. (2021). *Battles of Custoza*. <https://www.britannica.com/event/battles-of-Custoza> adresinden alınmıştır.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 temel içerisinde yer alan dünya edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi.

- Çam, Z., Çavdar, D., Seydooğulları, S., & Çok, F. (2012). Ahlak gelişimine klasik ve yeni kuramsal yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1211-1225.
- Çocuk Vakfı (2009). *100 temel eser raporu*. Çocuk Vakfı Yayını
- De Amicis, E. (2020). *Çocuk Kalbi*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Dilek, A. (2017). Feridun Oral'ın resimli hikâye kitaplarındaki değerlerin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 61-86.
- Döl, A. (1999). *0-6 yaş grubu çocuk kitapları resimlemeleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Duyar, H. (2021). *Çocuk edebiyatı yazarı Sara Şahinkanat'ın kitaplarının değerler eğitimi kapsamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Dündar, N. ve Maden, S. (2020). Ortaokul öğrencilerinin ve velilerinin okudukları çocuk kitapları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Lingual Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 39-48. <https://doi.org/10.34137/jilses.612112>.
- Erişik, K. (2019). *Çocuk edebiyatı yazarı Hasan Kallıncı'nın ilköğretim düzeyindeki kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Fırat, H. (2021). *Zehra Ünivâr'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Elâzığ Fırat Üniversitesi.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., ve Uçuş, Ş. (2011). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi*. *Eğitim ve Bilim*, 36(160).
- Gözütok, Ş. (2012). Batı ve İslâm dünyasında karma eğitim, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 93-112. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3344342>
- Habertürk. (2015). *Türkiye'nin en çok satan çocuk kitapları ilk 11 listesi açıklandı*. <https://www.haberturk.com/kultur-sanat/haber/1044084-turkiyenin-en-cok-satan-11-cocuk-kitabi-en-sevilen-cocuk-kitaplari/7> adresinden alınmıştır.
- İşıtan, S. (2016). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları. *Electronic Turkish Studies*. 11(4), 471-492. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9086>.
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında “karakter” kavramı. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 60-79.
- Karataş, E. (2020). Çocuk edebiyatında bir anlatı türü olarak mektup. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 1028-1040. <https://doi.org/10.16916/aded.706728>
- Karataş, N. K. ve Yorulmaz, B. (2021). Grimm Masallarının İçerdiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Asya Studies Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(18), 189-200. Doi: <https://doi.org/10.31455/asya.983632>
- Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Electronic Turkish Studies*, 6(1), 1439-1454.
- Kasap, N. (2019). *Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109.

- Kıral, B. ve Başdağ, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin merhamet eğitimine ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 80-96. Doi: <https://doi.org/10.24315/trkefd.366689>
- Korkutan, K., ve Kaplan, K. (2022). *Çocuk Kalbi* İsimli Çocuk Romanının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 545-563. <https://doi.org/10.21547/jss.1013898>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1983). *1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2010). *İlk Ders Genelgesi*. <https://www.egitimmevzuat.net/index.php/home/genelgeler/genelge-2000-2010/204-2010-53-sayili-genelge-i-lk-ders> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Müfredattaki yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf adresinden alınmıştır.
- Meriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Miles, M. B. & Huberman, M. A. (1994). *An expanded source book qualitative data analysis*. (2nd ed.). Thousand Oaks, London: Sage.
- Öztürk, T. ve Özkan, Z. S. (2018). Hayat bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 172-204.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet (Millî Eğitim temel yasası ve çocuk haklarına dair sözleşme bağlamında bir değerlendirme). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 25-37.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şen, Ü. (2007). *Millî eğitim bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Gazi Üniversitesi.
- Şimşek, Ş. (2015). Kemalettin Tuğcu'nun romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 79-104.
- TDK. (2021). 10 18, 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tursun, G. (2019). *Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bayburt Üniversitesi.
- Yazıcı, N. (2013). Çocuk edebiyatı ve edebiyat eleştirisi: *Çocuk Kalbi* romanında anlatının biçimlenişi ve söylemsel niyetler. *Bilig Dergisi*, Sayı 66, 315-334.
- Yeniay, S. (2019). *Behiç Ak'ın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. baskı). Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2018). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

- Yılmaz, O. (2016). Kurgusal nitelikli çocuk kitapları ve karakter eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 311-325.
- Yılmaz, O. ve Destegüloğlu, B. (2019). Çocuk Kitaplarına Yansıyan Şiddet. *İlköğretim Online*, 18(3), 1099-1112. 10.17051/ilkonline.2019.610732
- Yorulmaz, B. (2017). *Ailede değerler eğitimi*. İstanbul:Erkam Yayınları.
- Yusoğlu, N. (2011). Reşat Nuri Güntekin'in romanlarında savaş teması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (30), 361-375.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da kuruluş ile finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.